

קונטרס

משתה שמשון

בענייני חג הפורים

מאת

הרב שמשון ב"ר אברהם ברוך הכהן נדל

פורים, תהא שנת עליה

ירושלים עיר הקודש, ת"ו

תוכן הענינים

פתח דבר - שליחת ספר במשלוח מנות

"עד דלא ידע" - להשתכר ממעייני הישועה

סעודתו של אותו רשע

טעמי המנהג לאכילת אוזני המן

כתובת המחבר:

הרב שמשון הכהן נדל

רח' הרב חי טייב 64 דירה 13

הר נוף, ירושלים

RabbiNadel@gmail.com

052-447-6372

פתח דבר

בעזרת הבורא ית"ש, ברוב רחמיו וחסדיו, יוצא לאור הקונטרס הזה לרגל חג הפורים הראשון שלנו בארצינו הקדושה. כידוע, פורים הוא חג של גלות. הסיפור קרא בשושן בתקופת גלות בבל. כבר נתן המלך כורש רשות ליהודים מאותו הדור לחזור הביתה ולבנות את הבית המקדש. אבל לצערינו, היהודים לא חזרו. הם היטמעו והתבוללו בתרבות פרס. המן הרשע מתאר את היהודים כ"עם אחד מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך..."¹

אחרי אלפיים שנה של גלות, איזה זכות לחגוג את חג הפורים בארצנו הקדושה! איזה זכות להיות אזרח של מדינת ישראל, ראשית צמיחת גאולתינו! איזה זכות לגור בירושלים עיר הקודש, ולראות את הבניה וההתפתחות פה! איזה זכות לראות את ה"אתחלתא דגאולה" בעינינו!

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה!

שאלה: האם מותר לשלוח ספר לקיים מצות "משלוח מנות איש לרעהו"?

כידוע, יש דיון גדול על תמצית תקנת מצות משלוח מנות. שני טעמים למצוה הזאת מופיעים בספרות ההלכתית. רבי ישראל איסרלן, אחד מגדולי אשכנז במאה החמש עשרה ובעל "תרומת הדשן", מסביר שמשלוח מנות קשור לסעודת פורים.

הוא כותב, "...דנראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וסיפק לקיים הסעודה כדינה"².

לפי דעת רבי שלמה הלוי אלקבץ, אחד ממקובלי צפת במאה השש עשרה, הטעם למשלוח מנות הוא להרבות אחוה ורעות. הוא כותב שהחכמים תקנו מצוה זו זכר להתחברות והאחדות שהיו בעם ישראל להתקהל ולעמוד על נפשם, וכנגד דברי המן הרשע שמתאר עם ישראל "מפזר ומפרד"³. לפי דעתו, אדם יכול לקיים את המצוה עם כל מתנה של ידידות. וכן, רבי שלמה אלקבץ עצמו כתב ספר על מגילת אסתר ושלה לחותנו לצאת ידי חובתו⁴.

2. שו"ת תרומת הדשן חלק א סימן קיא

3. מנות הלוי לאסתר ט:יה-יט

4. בהקדמה לספרו הוא כותב: "ביאור מגלת אסתר הבנתיו חברתיו יסדתיו אף עשיתיו אני שלמה הלוי בן אלקבץ יובל שי לכבוד יקר תפארת חותני גביר ונעשה לשם ולתהלה רודף צדקה וחסד הנבון כה"ר יצחק והוא כהן לאל עליון, כאשר חבלים נפלו לי בנעימות חלקו וגורלו אף נחלת שפרה עלי ותהי לי לאשה, ובעד השל"ח אשר ישלחו הבחורים ביום פורים שלחתי ביאור זה שלוח אליו ואקרא שמו מנות הלוי".

הרמ"א גם כתב פירוש על מגילת אסתר בשם "מחיר יין" ושלה לאביו בפורים. כתב האלשיך הקדוש "משאת משה" על מגילת אסתר ונתן לחבריו. ויש עוד דוגמאות.

ועיין שו"ת באר חיים מרדכי ח"ג ס' ג על ענין שליחת חידושי תורה בפורים.

יש הרבה נפקא מינות שהתנגשו בהלכה למעשה⁵: מה ניתן להביא כמשלוח מנות?⁶ האם המנה צריכה להיות מבושלת או מוכנה לאכילה?⁷ מתי צריכים לשלוח המנות?⁸ האם השולח יצא בשעה שהמקבל מסרב לקבל את משלוח המנות?⁹ האם יכול לשלוח מנות על ידי שליח?¹⁰ מהו הדין אם המקבל לא יודע מי שלח לו את המנות?¹¹ יש עוד שאלות.

5. עיין בשו"ת חתם סופר או"ח קצו; שו"ת כתב סופר ס' קמא
6. עיין שו"ת תרומת הדשן חלק א סימן קיא; שו"ת יחזה דעת או"ח ו:מה
7. עיין מגן אברהם (בשם המהרי"ל) או"ח סימן תרצה ס"ק יא
8. רמ"א או"ח סימן תרצה סעיף ד
9. עיין רמ"א או"ח סימן תרצה סעיף ד וקרבן נתנאל מסכת מגילה פרק ראשון אות ט. ועוד עיין פרי חדש שם שחולק על הרמ"א.
10. עיין שו"ת שלמת חיים או"ח ס' רעו; שו"ת יהודה יעלה או"ח ס' רז; שו"ת בנין ציון או"ח ס' מד
11. קהילות יעקב על מס' מגילה קעז

חובה עלינו להכיר טובה ולהגיד תודה רבה לידידנו היקרים בקהילה הקדושה הזאת, על כל העזרה והידידות החמה בתקופת הקליטה שלנו.

נא לקבל את "אגרת הפרים הזאת"¹² - סמל של אהבה ואחוה, שלום ורעות.

חג פורים שמח!

שמשון ונעמה נדל, שלום ישראל, אילן אשר, אמונה חיה ושפרה שפע ברכה
ביום הולדתו ופטירתו של משה רבנו, רעיה מהימנה
ז' אדר, תש"ע

12. אסתר ט:כט

"עד דלא ידע" - להשתכר ממעייני הישועה

כתוב בגמרא: "אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"¹. וכן מרן המחבר מצטט את הגמרא ופוסק ככה להלכה בשולחן ערוך².

וזה תמוה! איך יתכן שהשכרות, דבר כל כך מתועב, מאוס ומגונה כל ימי השנה, הופכת למצוה (בלשון חובה!) בחג הפורים?

שואל הכלבו אותו שאלה, וכותב:

וחייב אדם לבסומי בפוריא לא שישתכר. שהשכרות אסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לגלוי עריות ושפיכות דמים ולכמה עבירות זולתן. אך שישתה יותר מלימודו מעט כדי שירבה לשמוח, ולשמח האביונים וינחם אותם וידבר על לבם וזו היא השמחה השלמה³.

בהלכות יום טוב, הרמב"ם הזהיר:

כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל, לא ימשך ביין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל שיוסיף בזה ירבה במצוה, שהשכרות

1. תלמוד בבלי מס' מגילה ז:
2. או"ח סימן תרצה סעיף ב. וכן פסקו גדולי הראשונים הרי"ף והרא"ש.
3. סימן מה

והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות. ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות, אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכול, שנאמר "תחת, אשר לא עבדת את ה' אלוך, בשמחה, ובטוב לבב" (דברים כח, מז), הא למדת שהעבודה בשמחה. ואי אפשר לעבוד את ה'--לא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך שכרות.⁴

וכן הרמב"ם כותב לגבי פורים לשתות יין "עד שישתכר וירדם בשכרות"⁵ לקיים "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" בשנה.⁶ ויש שמסבירים שהחובה רק להשתכר קצת - כדי לשכוח הגמטריא של ארור המן וברוך מרדכי.⁷

הרמ"א מכריע ומצטט שיטות הכלבו, רמב"ם ומהרי"ל.⁸

4. פרק ו הלכה כ
5. הלכות מגילה פרק ב הלכה טו
6. עיין מהרי"ל (מנהגים) הל' פורים. ועוד עיין בית הבכירה למאירי למס' מגילה.
7. רבינו ירוחם בתולדות אדם נתיב י חלק א דף סב טור ג; ספר אבודרהם הל' פורים; מהרי"ל, שם.
8. או"ח סימן תרצה סעיף ב

מיד אחרי מאמר של רבא, הגמרא מספרת:

רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחייה. לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי. אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

רבינו אפרים, אחד מבעלי התוספות, סבר שהביאה הגמרא את מעשה רבה ור' זירא כדי לפסוק נגד רבא, שהרי ראינו שרעה גדולה גורמת השכרות. וכן כותב בעל המאור:

אמר רבה חייב איניש לבסומי בפוריא כו' כתב ה"ר אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה שחטיה לר' זירא לשנה א"ל תא נעביד כו' אידחי ליה מימרא דרבה ולית הלכתא כוותיה ולא שפיר דמי למעבד הכי⁹.

ולפי גרסתו, אותו רבה שאמר להשתכר - קם ושחט! כמה אירוניה!

עם כל זה, למה יש הווה אמינא להשתכר בפורים?

בעל חיי אדם עונה: "כיון שכל הנס היה על ידי יין..."¹⁰ ויותר מזה - יש ענין להשתכר כדי לסלק את השכליות הנמוכה. אנחנו בני אדם ותמיד רואים דברים מפרספקטיבה מוגבלת. גאולה וישועה הם מעבר לתפיסה אנושית.

9. בעל המאור למסכת מגילה. ועיין הר"ן והמאירי שם.

10. הלכות מגילה כלל קנה ס' ל

בפורים, אנחנו שותים יין לפתוח המחשבה לגאולה וישועה.

"קם רבה שחטיה לרבי זירא." תרגום של רבה = גדול, זעיר = קטן. בחסידות, רבה מסמל את "המוחין דגדלות" ור' זירה מסמל את "המוחין דקטנות." בשעה שיהודי משתכר בפורים, המוחין דגדלות יכול לשחוט המוכין דקטנות. כל השנה אנחנו רואים דברים הגיוניים, לוגיים, רציונליים. רואים חיים והיסטוריה יהודית באופן לינארי. העבודה של פורים היא לגלות את ההסתר כי "נכנס יין יצא סוד"¹¹. היין עוזר לנו לראות את ההשגחה הפרטית, להרגיש את ה' יתברך בחיים ולתפוס הצצה של גאולה.

ובאמת, המצוה לא להשתכר, אלא "לבסומי". לבוא לפני ה' כקטורת הסמים, עם שכרות של קדושה, שכרות של ריח ניחוח. יש כמה רמזים לקטורת הסמים: כתוב "כל ששה חדשים, בשמן המר, וששה חדשים בבשמים..."¹². אפילו השם "מרדכי" מרמז ל"מור דכיה". "המן" בגמטריא "חלבנה", אחד מהסמנים שריחו רע לבד, אבל כשהוא מצטרף לקטורת הוא הופך לבושם. בפורים יכולים להפוך את הרע לטוב ויכולים להפוך את הכל.

בעלי החסידות הסבירו שהענין להשתכר בפורים עצמו - לבסומי בפריא. בפורים אנחנו משתכרים ממעיני הישועה.

11. תלמוד בבלי מס' עירובין סה.; סנהדרין לח.

12. אסתר ב:יב

סעודתו של אותו רשע

שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? אמר להם אמרו אתם. אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. (תלמוד בבלי מס' מגילה יב.)

מדוע ההשתתפות במשתה היתה כל כך חמורה? אולי היתה שם פריצות. אולי האוכל לא היה כשר¹. מפני זה הם מיועדים להשמדה? מה הסעודות של אחשוורוש? ולמה הוא המתין לשנת "שלוש למלכו"² להתחיל את המשתה?

הגמרא³ אומרת שהוא סיפור שבעים שנה של הגלות, כולל שתי השנים הראשונות למלכותו. הוא טעה וחשב שזמן הגאולה כבר עבר וה' עזב את עמו וכתוב בגמרא, "כיון דחזי דמלו שבעין ולא איפרוק אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי. מאני דבי מקדשא ואשתמש בהוא"⁴.

1. כתוב בשיר השירים רבה פרשה ז' אות א, ת: "...למה באו ישראל בספק בימי המן? רבנן ורשב"י אמרי על שעבדו ישראל עבודת כוכבים, ור' שמעון אמר: על שאכלו מתבשיל הגוים..."

2. אסתר א:ג

3. מגילה יא:

4. שם

אחשורוש עשה את המשתה כדי לחגוג בגלות ולשמוח כי ה' שכח ועזב את עמו. לפי הגמרא הוא הביא כלים מבית המקדש ואפילו לבש הבגדים של הכהן הגדול!⁵ כמו שמרומז בפסוקים: "בהראתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו...חור כרפס ותכלת אחוז בחבלי בוץ וארגמן על גלילי כסף ועמודי שש מטות זהב וכסף על רצפת בהט ושש ודר וסחרת. והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים..."⁶

יש מנהג לקרוא את המילים "וכלים מכלים שונים" עם טעמי המקרא של מגילת איכה, לרמז לכלי המקדש. וגם יש מנהג לכתוב את האות ח' של המלה "חור" יותר גדול לרמז על שמונת הבגדים שלבש הכהן גדול.

איזו טרגדיה! איזו חוצפה- להשתתף במשתה אחשורוש!

כבר כתבתי בהקדמה שהיהודים מאותו דור נטמעו והתבוללו בתרבות פרס. בגמרא, רשב"י אומר שהם נתחייבו "מפני שהשתחוו לצלם"⁷. הם היו בשערי טומאה.

אמר המן, "ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ולמלך אין שוה להניחם"⁸. מהפסוק,

5. שם יב.

6. אסתר א:ד, ו-ז

7. מגילה יב.; ועיין בשיר השירים רבה פרשה ז' אות א

8. אסתר ג:ח

רואים ג' דברים: (א) אין להם אחדות. (ב) הם לא עושים רצון "המלך" - מלך מלכי המלכים. (ג) "המלך", "ה' יתברך", לא היה יכול לסבול אותם.

היהודים באותה התקופה יכלו ליהנות מסעודתו של אותו רשע כי הם לא ציפו לישועה, ולא חיכו לגאולה. כבר נתן המלך כורש רשות ליהודים מאותו הדור לחזור הביתה ולבנות את בית המקדש:

ובשנת אחת לכורש מלך פרס לכלות דבר ה' מפי ירמיה: העיר ה' את רוח כרש מלך פרס ויעבר קול בכל מלכותו וגם במכתב לאמר. כה אמר כרש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלקי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית, בירושלם אשר ביהודה. מי בכם מכל עמו יהי אלקיו עמו ויעל לירושלם אשר ביהודה ויבן את בית ה' אלקי ישראל הוא האלקים אשר בירושלם. וכל הנשאר מכל המקמות אשר הוא גר שם ינשאוהו אנשי מקמו בכסף ובזהב וברכוש ובבהמה עם הנדבה לבית האלהים אשר בירושלם.⁹

ה' קורא לכורש "משיח"¹⁰. אבל היהודים לא חזרו. אפילו בתקופת שיבת ציון בימי עזרא ונחמיה רוב היהודים לא עלו מבבל. עם זרובבל: "כל הקהל, כאחד ארבע רבוא אלפים שלש-מאות ששים"¹¹. ואחרי כמה שנים, קבוצה קטנה עלו עם עזרא.

9. עזרא א:א-ד

10. ישעיה מה:א

11. עזרא ב:סד

ומי עלו? "עשרה יחסין עלו מבבל"¹². היה בעיות עם ממזרות, חללים, גתנינים, גרים, וכו'. הם היו נשואים בנישואי תערובת¹³. והם לא הכירו את התורה¹⁴. עם כל זה, הם מסרו את נפשם. שמות משפחותם יוזכרו בספר עזרא לעולם כי הם היו המיוחדים.

קשה להבין איך רוב היהודים לא חזרו. היה נוח להם בבבל. כמו הגולה היום. הם היו עשירים, חשובים והיה להם מרכזי תורה. ארץ ישראל היתה שוממת.

רבי יהודה הלוי בספרו הכוזרי קונן ומתאבל על התקופה הזאת ש"עצלותם לשוב"¹⁵.

הובשתני מלך כוזר, והעון הזה הוא אשר מנענו מהשלמת מה שיעדנו בו האלהים בבית שני, כמה שאמר: "רני ושמחי בת ציון", כי כבר היה הענין האלהי מזומן לחול כאשר בתחלה אלו היו מסכימים כלם לשוב בנפש חפצה, אבל שבו מקצתם ונשארו רובם וגדוליהם בבבל רוצים בגלות ובעבודה שלא יפרדו ממשכנותיהם ועניניהם, ושמא על זה אמר שלמה: "אני ישנה ולבי ער", כנה הגלות בשינה והלב

12. משנה קידושין ד:א

13. עיין עזרא פרק ט'

14. נחמיה ח:א-יב

15. מאמר שני פרק כד

הער התמדת הנבואה ביניהם. "קול דודי דופק", קריאת האלהים לשוב. "שראשי נמלא טל", על השכינה שיצאה מצללי המקדש, ומה שאמר: "פשטתי את כתנתי", על עצלותם לשוב. "דודי שלח ידו מן החור", על עזרא שהיה פוצר בהם ונחמיה והנביאים

הרב, רב יוסף דוב הלוי סלוביצ'יק קרא לזה "החמצת השעה"¹⁶.

היהודים לא ראו ניסים ונפלאות. הגאולה באה בדרך הטבע. ועל ידי "חזקה" בדרך הטבע, הם זכו לקדש את הארץ "לעולם- לשעתה ולעתיד לבוא"¹⁷.

בסוף, הדור של התרחש בו נס פורים התאחדו וחזרו בתשובה. הם "קיימו מה שקיבלו כבר"¹⁸. וזו היתה תקופה של התחדשות.

16. עיין חיבורו "קול דודי דופק"

17. רמב"ם הלכות תרומה פרק א הלכה ה; הל' בית הבחירה פ"ו הלכה טז; ועיין בבלי מס' חגיגה ג; מגילה י; ערכין לב; תמורה כא; חולין ז, זבחים ס; קז: מכות יט: שבועות טז.

18. תלמוד בבלי מס' שבת פח; שבועות לט.

דורנו יכולים ללמוד מקונטקסט ההסטוריה של תקופת גלות בבל. ההסטוריה מדברת אלינו. ואז "הקורא את המגילה למפרע לא יצא",¹⁹ כי צריכים פרספקטיבה.

אחרי אלפיים שנה, ה' יתברך ברוב רחמיו וחסדיו הביא אותנו לארצנו. "קול התור נשמע בארצנו"²⁰ ו"קול דודי דופק"²¹. אנחנו צריכים לשמוע ולענות את הקול- ולפתוח את הדלת. היגיע זמן לחזור הביתה!

ידוע ומפורסם ש"כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח, חוץ ממגילת אסתר"²² ו"כל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם"²³. כי המסר של גאולה וישועה בדרך טבע רלונתי היום ותמיד.

19. משנה מגילה ב:א

20. שיר השירים ב:יב

21. שם ה:ב

22. רמב"ם הלכות מגילה פרק ב הלכה יח; תלמוד ירושלמי מס' מגילה פרק א, הלכה ה

23. ילקות שמעוני משלי פ"ט, תתקמד

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"²⁴ - כן תהיה לנו, עם הגאולה השלימה במהרה בימינו.

24. אסתר ח:טז

טעמי המנהג לאכילת אוזני המן

יש לכל המועדים והזמנים מאכלים מיוחדים. זה לא דבר פשוט או חסר חשיבות. יש לכל רגע בחיים יהודיים ריח וטעם עשיר. כל המאכלים המיוחדים וילידי-הם חשובים. הם חלק מהמסורת שלנו.

חלק גדול מעבודת חג הפורים היא אכילה ושתיה. האכילה והשתיה מרמזים על המשתה ומזכירים את הנס. אבל יותר מזה. הם היו מאומים בהשמדת גשמי ופיזי ולכן אנחנו חוגגים באופן גשמי ופיזי.

מאיפה בא המנהג של אכילת "אוזני המן" או "המן טאשן" בחג הפורים? ומה הם בדיוק - אוזניים או כובעים?

בפירושו על התורה, דון יצחק אברבנאל מתאר את המן במדבר וכותב¹:

וצפיהית הוא מאכל הקמח מבושל בשמן כצורת צפחת המים הנאכל בדבש. והוא כמו הרקיקים העושים מן הבצק כדמות אזנים מבושלות בשמן ויטבלו אותם בדבש ויקראוהו אזנים.

האם הוא מדבר על אוזני המן או המן טאשן? נראה שכן, אבל לאו דוקא קשור לחג פורים.

1. פ' בשלח, סוף פרק טז

ההתייחסות הברורה הקודמת של אוזני המן קשור לפורים מובא במאה השש עשרה בספרות היהודית של קהילות איטליה ואשכנז.

יש שאומרים שהמן טאשן היה מאכל פופולרי בכל אשכנז, ולא רק ליהודים ובפורים. השם "המן טאשן" בא משני מילים בידיש: "מן" = פרג, ו"טאש" = כיס. אכילת המן טאשן בפורים בא מאוחר בגלל השם היה קרוב להמן הרשע.²

מקור לאכילת המן טאשן בפורים יכול לבוא מהמגילה עצמו. האלשיך הקדוש כותב שבתחילה, מרדכי ואסתר אפו דברים ושמו מכתבים בפנים, ואז שלחו אותם ליהודים.³

גם רואים מקור מספר דניאל. הרמ"א מצתת מנהג הכלבו "לאכול מאכל זרעונים שאכל דניאל וחבריו בבבל"⁴. כמו שכתוב: "נס נא את עבדיך ימים עשרה ויתנו לנו מן הזרעים, ונאכלה ומים ונשתה". וכן כתוב "ויהי המלצר נשא את פת בגם יין משתייהם ונתן להם זרעונים"⁵. באותו התקופה של נס פורים, דניאל ניזון בזרעים (אולי פרג?). גם מרמז לניסיונות ואתגרים של חיים בגולה.

כולנו יודעים שהמן טאשן מרמז לכובע של המן הרשע עם שלוש פינות. אנחנו אוכלים הכובע שלו, סמל למחיית שמו וזכרו. אבל מה עם האוזניים? פרופסור יום טוב לוינסקי סובר שמקור של "אוזני המן" בא מימי הבינים. היו מקומות בימי

2. Hayyim Schauss, The Jewish Festivals (Random House, 1938) p. 270

3. משאת משה

4. או"ח סימן תרצה סעיף ב

5. דניאל א:יב, טז

הבינים שחתכו אוזניים של בני אדם שעמדו לתליה. אם הוא יברח הוא יהיה ניכר⁶. ואז לפי דעתו, "אוזני המן" מרמז למיתת המן ובניו.

יש כמה טעמים לאכילתם שמבטאים ענינים במחשבת החג. הרב יעקב קמנצקי אמר שיש באכילת המן טאשן קיום של "מחיית עמלק"⁷. וכן יש אומרים להחליש המן - כי "תש" = חלש⁸.

מה עם צורת המאפה?

יש אומרים שהמשולש עם שלוש פינות מרמז לאבותינו אברהם, יצחק ויעקב⁹. היו צריכים זכות אבות בשושן ותמיד מתעוררת זכותם.

6. ספר המועדים, עמ' 153-154

7. Yaakov Michoel Jacobs, Bemechitzas Rabbeinu: Hagaon Rav Yaakov Kamenetzky, (Feldheim, 2005), p. 142

8. אוצר כל מנהגי ישרון עמ' 131

9. ספר מאטמים עמ' 86

על דרך הסוד, אוזני המן הם כמין כיס - סמל של הסתר¹⁰. "מגילת אסתר" מזכירה שבהג פורים אנחנו "מגלים" את "ההסתר", כמו שכתוב בגמרא: "אסתר מן התורה מנין? ואנכי הסתר אסתיר"¹¹.

ביהדות, אנחנו יכולים ללמוד הרבה אפילו מעוגיה!

10. ספר מנוחה וקדושה 271-272

11. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלט: